

STREDOSLOVENSKÉ MÚZEUM

PONUKA

VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT PRE II. STUPEŇ ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

ŠKOLSKÝ
ROK
2023/2024

I. POLROK

Neformálne a zážitkové vzdelávanie v múzeu predstavuje vhodné doplnenie vzdelávania žiakov základných škôl. Nadväzuje na tematické okruhy a vzdelávacie oblasti štátneho vzdelávacieho programu a môže tak obohatiť výchovno-vzdelávací proces žiakov v autentickom priestore historických budov a originálnych artefaktov.

**BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPRAVNÝ KRAJ**

Edukačné aktivity

Stredoslovenského múzea (**SSM**) zahŕňajú:

LEKTORÁTY V EXPOZÍCIÁCH SSM

- na vybrané témy s možnosťou vzhliadnuť originálne artefakty na vlastné oči.
- Vstupné: 1,60 € zahŕňa hromadný vstup do expozície a lektorát.
- Dĺžka trvania: 45 min.

PREHLIADKY VÝSTAV S LEKTORÁTOM

- zahŕňajú aj množstvo vizuálnych a interaktívnych prvkov.
- Vstupné: 1,60 € zahŕňa hromadný vstup do výstavy a lektorát.
- Dĺžka trvania: 30 min.

TVORIVÉ DIELNE

- podporujú vzdelávací proces a poskytujú priestor na rozvoj kreatívnych schopností detí.
- Tematicky sa viažu k témam expozícií, výstav, ročných období i sviatkov.
- Vstupné:
 - tvorivé dielne k expozíciám a výstavám (súčasťou je aj prehliadka expozície a výstavy): 2,00 €
 - tvorivé dielne na iné vybrané témy: 1,00 €
- Dĺžka trvania: 45 min.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

- s doplnením hravých úloh a hier poskytujú priestor na hlbšie spoznávanie vybranej problematiky.
- Vstupné: 2,00 €
- Dĺžka trvania: 1 – 1,5 hod.

- Pri jednotlivých programoch uvádzame odporúčanú vekovú kategóriu aj nadväznosť na učebné osnovy. Záujem o absolvovanie programu podľa výberu je potrebné nahlásiť najneskôr tri dni vopred.
- Po dohode je možné realizovať aj iný lektorát na vybranú tému podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov. Pedagogický dozor má vstup zadarmo a zodpovedá za pokojný priebeh aktivity.

VIAC INFORMÁCIÍ VÁM POSKYTNE:

- Mgr. Ivana Žáčoková
- manažér vzdelávania
- tel. č.: 0915 788 146, 048/412 58 96
- e-mail: zacokova@ssmuzeum.sk;
- vzdelavanie@ssmuzeum.sk

MATEJOV DOM

Nám. Š. Moysesa 20, Banská Bystrica
kontaktná osoba: Jaroslava Dobrotová
tel.: 048/412 55 77

e-mail: md@ssmuzeum.sk; dobrotova@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA

História mesta Banská Bystrica

V stálej expozícii o histórii Banskej Bystrice vám porozprávame o vzniku Stredoslovenského múzea, o histórii medeného mesta a umožníme vám spoznať jeho najvýznamnejšie osobnosti. Uvidíme hodnotné zbierkové predmety, vzácne klenoty a bohatú archeologickú expozíciu. Medzi exponátmi nechýbajú rôzne zbrane, ktoré nielen chránili, ale aj brali životy, výsledky práce šikovných rúk bystrických remeselníkov, či zbierky gotického umenia v našom meste.

TVORIVÁ DIELŇA K EXPOZÍCIII

Pod krídlami anjela

Erby sú v podstate akési symboly a znamenia, vďaka ktorým sa mestá a obce dokázali odlišiť. Poznáte najstaršiu podobu erbu Banskej Bystrice? Porozprávame sa o vývoji a symbolike erbov, pohľadáme rôzne erby v expozícii Matejovho domu a napokon si vyrobíme svoj vlastný.

VZDELÁVACIE PROGRAMY K EXPOZÍCIII

Volba richtára

Staňte sa na okamih členom mestskej rady a zvolte si spomedzi seba richtára. Zoznámte sa s právami ale aj povinnosťami, ktoré boli súčasťou týchto dôležitých funkcií.

Zločin a trest

„Tá dnešná mládež“ ... Určite ste sa už s týmto výrokom stretli. O tom, že ani naši predkovia neboli žiadne neviniatka sa môžete prísť presvedčiť do Matejovho domu. Viete, kde sa v Bystrici nachádzala šibenica? Prečo býval kat za hradným múrom? Čo hrozilo pekárovi, ak upiekol malý chlieb? Staňte sa odborníkmi na mučenie a popravy, na vlastnej koži si vyskúšajte okovy a husle! Nič pre slabšie povahy.

Šiel tovariš svetom

Pátranie po známych i takmer zabudnutých remeslách. Pri putovaní múzeom objavíte nielen prácu krajčírov, obuvníkov či medovníkárov, ale aj poctivú robotu irchárov, pramárov, minciarov. Budete hľadať, hádať, objavovať všetky remeselné tajomstvá.

PREDNÁŠKY

Keď zubatá kosu brúsi, alebo halloween po slovensky

V minulosti bola téma smrti prirodzená, no dnes ju už predovšetkým pred deťmi dospelí zakrývajú. Napriek tomu sa s ňou deti stretávajú, či už prostredníctvom počítačových hier, rozprávok o upíroch a vlkolakoch, či u nás čoraz viac oslavovaným americkým sviatkom Halloween. Keďže na naše tradičné zvyky sa akosi začína zabúdať, napriek smutnej téme sme pre deti pripravili odľahčenú prednášku, na ktorej sa deti určite nebudú nudiť.

Tajomný svet pod nohami

Zaujímavé rozprávanie o práci archeológa, spojené s hravými úlohami a ukázkou zbierkových predmetov vykopaných v Banskej Bystrici a okolí. Deti sa okrem množstva iných informácií dozvedia, v ktorej jaskyni žili ľudozrúti, kde sa našiel strieborný poklad a ako sa dajú nájsť vykopávky v strope. Určené pre žiakov 5. ročníka ZŠ.

...a mesto ľahlo popolom

Porekadlo „Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán“ poznáme snáď všetci. Napriek tomu si len veľmi ťažko dokážeme predstaviť jeho ničivú silu a nespútanosť. Porozprávame si o tom, ako tento živel postihol naše mesto v roku 1761 a ako ruiny a spálenisko dokázali zase Bystričania premeniť na ešte krajšie mesto. Atmosféru nám priblížia zápisky známeho historika Emila Jurkoviča. Určené pre žiakov 7. – 9. ročníka ZŠ.

Známy neznámy – Teofil Stadler

Dennodenne prechádzajú Bystričania po známych miestach svojho mesta, ale len málo ľudí sa zamyslí nad tým, po kom a prečo je pomenované konkrétne miesto, po ktorom práve prechádzajú. Bohužiaľ, ani Štadlerovo nábrežie nie je výnimkou. Príďte sa dozvedieť viac o tomto významnom človeku a jeho práci pre Banskú Bystricu. Určené pre žiakov 7. – 9. ročníka ZŠ.

VZDELÁVACIE PROGRAMY V EXTERIÉRI

„Za živa v Bystrici“

Ako dobre poznáte svoje mesto? Otestujte sa s nami pri prehliadke historického centra mesta spojenej s objavovaním tajomstiev vybraných budov. Určené pre žiakov 5. ročníka ZŠ.

Nie je hrad ako hrad

Možno ani netušíte, ale aj Banská Bystrica má svoj hrad. Čo všetko sa skrývalo za hradbami, kde sa nachádzal padací most, vodná priekopa a mnoho iných tajomstiev odkryjeme pri zábavnom spoznávaní mestského hradu. Určené pre žiakov 5. ročníka ZŠ.

Po dohode je možné realizovať aj iný lektorát / vzdelávací program na vybranú tému (remeslá, archeológia, mesto a pod.) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

THURZOV DOM

Nám. SNP 4, Banská Bystrica

kontaktná osoba: Mgr. Anna Nociarová

tel.: 048/412 58 97

e-mail: td@ssmuzeum.sk, nociarova@ssmuzeum.sk

LEKTORÁT

Stála expozícia Tranzithistory

Nová stála expozícia Tranzithistory poskytuje komplexný historický pohľad na mesto aj región Banskobystrického kraja. V expozícii sú zastúpené predmety z archeologických, historických aj etnografických výskumov, histórie výtvarného umenia, numizmatiky a geológie. V stredoveku patrila Banská Bystrica medzi 7 banských miest a stala sa známou aj vďaka ťažbe a obchodu s meďou. Expozícia je doplnená množstvom interaktívnych prvkov, vďaka ktorým sa deti v múzeu môžu hrať aj vzdelávať.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

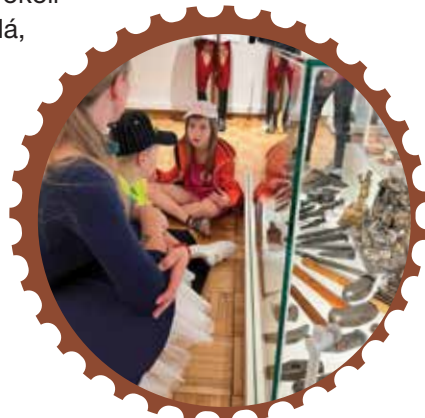
Chrám múz alebo múzeum spoza opony

Prostredníctvom vlastných aktivít žiaci získajú predstavu o tom, kto pracuje v múzeu, koľko práce sa skrýva za vystavenými exponátmi a čo je poslaním tejto inštitúcie. Vyskúšajú si prácu kurátora, archeológa, reštaurátora, propagačného manažéra. Zodpovieme si množstvo otázok, ktoré súvisia s každodenným životom múzea. Vzdelávací program nadväzuje na učivo dejepisu 5. ročníka ZŠ, no je vhodný aj pre vyššie ročníky 2. stupňa ZŠ.

V znamení kladička a želiezka

Spolu objavíme nerastné bohatstvo, ktoré ukrývali hory v okolí Banskej Bystrice, spoznáme banícke zvyky, ale aj remeslá, ktoré úzko súviseli s baníctvom: drevorubačstvo, uhliarstvo, pltníctvo. Deti môžu vidieť, ako vyzerá v prírode zlato, striebro, meď, obsidián, minerály s obsahom olova, cínu...

● TVORIVÉ DIELNE

● *Remeslá z banskobystrického kraja*

● Bystrý um a šikovné ruky našich predkov dokázali vyčariť nádheru, ktorú môžeme obdivovať aj po niekoľkých storočiach od ich vzniku. Nasledujúce programy sú venované vybraným remeslám jednotlivo:

● **SKLÁRSTVO:** Zaoberá sa technológiou výroby, zaujímavosťami z histórie sklárstva na našom území a zo života sklárov, program je doplnený krátkym videom.

● **MODROTLAČIARSTVO:** Deti sa dozvedia, ako sa vyrábala modrotlač: odkiaľ pochádza táto technológia a na aký materiál sa tlačilo. Povieme si, čo je to indigo a z čoho sa vyrábalo, ako prebiehalo farbenie a načo netreba zabudnúť, aby látka získala tú správnu podobu. Program je doplnený krátkym videom.

● **KERAMIKÁRSTVO:** Hlina bola lacným a dostupným materiálom, ktorý bol v minulosti využívaný vo veľkej miere nielen na stavbu domov, ale aj na výrobu keramiky. Akú kvalitu by mala mať hlina vhodná na výrobu keramiky, čo všetko hrnčiari museli urobiť, aby sa z beztvareho materiálu stala keramika. Spoločne sa porozprávame a povieme si viac aj o jednotlivých druhoch keramiky. Program je doplnený krátkym videom.

● *Ako sa písalo v minulosti*

● Dnes ľudia stále viac píšu a komunikujú pomocou klávesnice alebo dotykového displeja, no v škole deti ešte stále používajú pero či kriedu. V minulosti ľudia používali na písanie rôzne materiály, vyrábali si perá na písanie aj atrament. Spolu nazrieme do tajov písárskeho umenia a vytvoríme si vlastné historické listiny. Povieme si o tom, aké písmo sa používalo, ako vznikali prvé knihy, aj ako vyzerali.

● VZDELÁVACÍ PROGRAM

● *Vo farbe malachitu*

● Program venovaný Zelenej miestnosti Thurzovho domu: o tom, ako objavili neskorogotické fresky, z čoho sa vyrábali farby, ktoré používali maliari fresiek, komu patria erby namaľované na klenbe. Spoločne medzi freskami nájdeme ukrytú jednu Ezopovu bájku a povieme si aj, čo znamenajú výjavy, ktoré sú namaľované na stenách.

● **Po dohode je možné realizovať lektorát / vzdelávací program na vybranú tému (baníctvo, mešťanstvo, remeslá, archeológia, a pod.) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.**

VÝSTAVA

V meste Betleme...

09.11. 2023 - 04.02. 2024

Výstava približuje prežívanie adventného obdobia našich predkov. Špeciálne sa zameriava na tému obradných obchôdzok a ľudových vianočných hier o narodení Ježiška. Príbeh o jeho narodení sprostredkúva okrem iného aj prostredníctvom kompletnej zbierky betlehemov Stredoslovenského múzea.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Od Ondreja do troch kráľov

Naši predkovia sa snažili zabezpečiť si šťastie, zdravie i dostatok jedla na nasledujúci rok aj pomocou rôznych magických úkonov. Porozprávame si o tom, čo sú to stridžie dni, aké čary, vianočné zvyky a tradície mali ľudia, ktorí žili v dedinskom prostredí. Poodhalíme tajomstvo, ako chceli nahliadnuť do budúcnosti a pokúšali sa vyveštiť, čo ich čaká.

Experimentálne betlehemske divadlo

(Betlehemska hra je ľudová vianočná hra o narodení Ježiška vychádzajúca z evanjelia sv. Lukáša, podľa ktorého Anjel zvestoval narodenie Spasiteľa prvým pastierom.) Vzdelávací program je venovaný betlehemským hrám. Po komentovanej prehliadke výstavy si žiaci vyskúšajú interpretovať časť Veselohry s Betlehemom na Vianoce od Pavla Dobšinského. Vžijú sa do úlohy Anjela, Baču, Stacha, Fedora, Kuba, Starého psa, pastierov a ovečiek s pripravenými pomôckami.

TVORIVÁ DIELŇA

Tkanie koberčekov

V období pred Vianocami naši predkovia už mali úrodu z polí pozberanú, preto mohli svoj čas venovať iným činnostiam, ako napríklad tkaniu pokrovcov z handričiek. Pripomenieme si tradície našich predkov a vlastnoručne si vyrobíme koberček na ráme z kartónu.

TIHÁNYIOVSKÝ KAŠTIEĽ

Radvanská 27, Banská Bystrica

kontaktná osoba: Mgr. Ján Beňo, PhD.

tel.: 048/410 33 76

e-mail: tk@ssmuzeum.sk; beno@ssmuzeum.sk

● STÁLA EXPOZÍCIA

● *Príroda stredného Slovenska*

● Prehliadka stálej expozície so zameraním na spoznávanie geológie, fauny a flóry, na charakteristiku a porovnávanie biotopov vyskytujúcich sa na strednom Slovensku.

● VZDELÁVACIE PROGRAMY

● *S batohom cez hory*

● Školský program zameraný na spoznávanie krás slovenskej prírody. V pútavej prezentácii si predstavíme najkrajšie miesta stredného Slovenska. Navštívime najznámejšie prírodné rezervácie a národné parky tejto oblasti. Ukážeme si známe i menej známe rastliny a zvieratá, ktoré môžeme vidieť v týchto chránených územiach. Vysvetlíme si tiež, ako sa bezpečne pohybovať a orientovať v našej prírode.

● *Hlasy prírody*

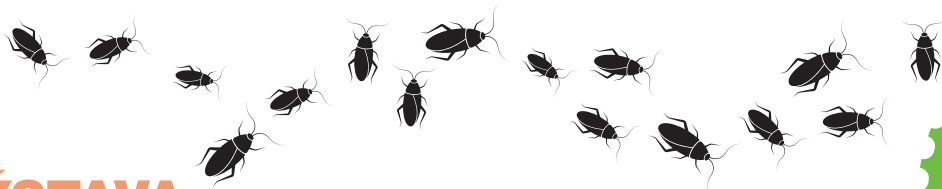
● Školský program hrou a zábavnou formou zoznami malých návštevníkov so zvukmi našej prírody. Naučíme sa rozpoznávať spev bežných druhov vtákov ale aj zaujímavé zvuky, ktoré vydávajú rôzne druhy našich cicavcov. Zaujímavosťou na záver budú zvuky hmyzu a zistíme, že aj jeden náš motýľ má svoj hlas. Školský program bude doplnený pestrou obrazovou prezentáciou, kde si ukážeme, ako vyzerajú zvieratká, ktorých hlasy sme počúvali.

● *Hmyz vo svete rozprávok*

● V školskom programe určenom pre návštevníkov využijeme bohatý svet rozprávok. Včielka Maja, Ferdo mravec a mnoho iných rozprávkových postavičiek sú peknými ukážkami nielen na pobavenie ale aj vzdelávanie návštevníkov. V pestrej prezentácii zostavenej z animovaných hmyzích rozprávkových postavičiek sa hrou formou naučíme spoznávať rôzne druhy hmyzu a povieme si aj veľa zaujímavého z ich života.

● Po dohode je možné realizovať aj tvorivé dielne či iný vzdelávací program s prírodovedným zameraním (ekológia, environmentalistika, botanika, zoológia, geológia, etológia zvierat) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

VÝSTAVA

Pozoruhodné šváby - nepanikárte

Unikátna výstava s viac ako 30 druhmi živých, exotických švábov z rôznych kútov sveta zo súkromnej zbierky profesionálneho chovateľa búra mýty o tejto skupine hmyzu. Vystavené druhy v inšpektóriách zaujmú nie len rozmanitosťou farieb, tvarov, veľkosťou tela, ale aj životnými stratégiami a ich významom pre ekosystémy Zeme.

INTERAKTÍVNA PREHLIADKA VÝSTAVY

Šváby ako ich nepoznáme

Spoznajte šváby ako neobyčajný a pre svetové ekosystémy nenahraditeľný hmyz, ktorý okrem odborníkov fascinuje i mnohých zainteresovaných laikov – teraristov, ktorí roky čakajú, kým sa im niektoré zaujímavé druhy dostanú do chovu. Táto starobylá skupina hmyzu sa na našej Zemi objavila pred viac ako 300 miliónmi rokov a v takmer nezmenenej podobe prežila až do dnes.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Šváby – dokonalé stvorenia

Dozviete sa zaujímavé informácie zo života pozoruhodných švábov. V rámci prehliadky bude možnosť nie len pozorovať živé jedince v inšpektóriách, ale aj sa ich dotknúť, či rovno nechať ich loziť po rukách.

Skvelý bežec šváb

Rýchlosť pohybu švábov fascinuje vedcov, vynálezcov aj športovcov. Preto si na výstave vytvoríme priestor na pretek, kde môžeme otestovať rýchlosť švábov.

Všade bol, všetko vie, všetko videl

Šváby sú jedným z najstarších zástupcov krídlatego hmyzu na Zemi. Ich pôvod siaha 300 miliónov rokov dozadu, do obdobia prvohôr (karbón). Aké faktory ovplyvnili, že práve šváby predstavovali v pradávnych dobách najpočetnejšiu skupinu hmyzu, ktorá prežila až do dnešných čias? V rámci programu si žiaci vytvoria svoj 3D obraz, v ktorom bude znázornený život prvohorného švába.

TVORIVÉ DIELNE

Ahoj, ja som šváb

Čo je to šváb? Malý tvor s dômyselným tvarom tela. Šesť nôh, dve tykadlá a štyri krídla, oválne sploštené telo, ktoré sa zmestí aj do tej najtesnejšej škáry. Pozrieme sa na živého švába z blízka a vytvoríme si jeho vernú kópiu.

Ja (šváb) som tu bol skôr!

Hmyz žije na Zemi nekonečne dlhý čas, dlhšie ako my ľudia. Vytvoríme si diorámu názorňujúcu pradávne časy Zeme, kedy prvé živočíchy vystrčili hlavu z mora a rozhodli sa preskúmať súš.

Malí predátori

Interaktívny vzdelávací program približuje fascinujúce mechanizmy obrany švábov (hmyzu) pred ich prirodzenými nepriateľmi. Bleskový únik, dokonalé skrýšie, ochranné (mimikry) a varovné (aposematické) sfarbenie, obranné sekrety či výstražné zvuky sú len zlomok z nich. Prostredníctvom preparátov zo zbierok SSM a reálnych ukážok živých zvierat (šváby, vtáčkare,) si žiaci osvoja poznatky v problematike vzťahu koristi a predátora.